

Invloed invoering IFRS 11 Joint Arrangements

Ronald de Feijter en Leo van der Tas

SAMENVATTING Vrijwel alle EU beursfondsen in de top van de FT Europe 500 maken gebruik van joint arrangements (JA's). Bij de onderzochte 75 ondernemingen blijkt het overgrote deel van de JA's te zijn geïdentificeerd als joint ventures (JV's) hetgeen betekent dat de ondernemingen slechts hun aandeel in het netto-actief/passief van de JV op de balans zetten en hun aandeel in het resultaat in de winst-en-verliesrekening opnemen. Bij de overgang op de nieuwe standaard IFRS 11 heeft dit geleid tot een significante balansverkortening en vermindering van gerapporteerde omzet van enkele grote ondernemingen in sectoren die voorheen dit type deelnemingen proportioneel consolideerden. Voorts blijkt dat hoewel de toelichtingseisen zijn toegenomen bij de overgang op IFRS 11, deze toelichting, met name de samengevatte financiële informatie over individueel materiële JV's, in veel gevallen ruimte voor verbetering kent. Ten slotte valt op dat in de communicatie naar aandeelhouders in het bestuursverslag de nieuwe term JA nauwelijks wordt gehanteerd en zichtbaar als te technisch en niet aansluitend bij het spraakgebruik wordt beschouwd.

RELEVANTIE VOOR DE PRAKTIJK Opstellers, gebruikers en controleurs van jaarrekeningen kunnen dit artikel gebruiken om de door hen opgestelde, gebruikte en gecontroleerde jaarrekeningen op het terrein van joint arrangements te benchmarken ten opzichte van de grootste 75 ondernemingen binnen de Europese Unie (EU) met joint arrangements om waar nodig verbeteringen aan te brengen of te vragen.

1 Inleiding

De invoering van een nieuwe standaard op het terrein van financiële verslaggeving biedt de mogelijkheid om na te gaan wat het effect van de nieuwe standaard is op de presentatie van de financiële prestaties en de toelichting daarop door de ondernemingen. Op deze wijze kan een analyse worden gemaakt van de voor- en nadelen van de nieuwe standaard, maar kan ook inzicht worden verkregen in de omvang van het fenomeen en het effect op vermogen en resultaat. In dit artikel wordt specifiek ingegaan op de effecten van de invoering van IFRS 11 Joint Arrangements. Daarbij wordt onder JA's verstaan activiteiten waarbij de onderneming samen met een of

meer andere ondernemingen gezamenlijk een activiteit ontplooit waarbij geen van de samenwerkende ondernemingen beslissende zeggenschap heeft en allen een vetorecht hebben bij belangrijke beslissingen. Wij zagen in ons eerdere onderzoek (De Feijter & Van der Tas, 2013) dat vrijwel alle grote Europese beursfondsen activiteiten ontplooiën in de vorm van JA's¹. Wel bleek dat de relatieve omvang van deze activiteiten beperkt was in vergelijking met de totale activiteiten.

Dit onderzoek richt zich op de financiële verslagen van de grootste 75 beursgenoteerde ondernemingen in de EU volgens de FT Europe 500 die melding maken van JA's in het bestuursverslag en/of de jaarrekening. Uitgesloten werd één onderneming die geen geconsolideerde jaarrekening in het Engels of Nederlands publiceerde. Een overzicht van de onderzochte ondernemingen is opgenomen in bijlage 1. Omdat specifiek wordt gekeken naar de invloed van IFRS 11 betekent dit dat niet altijd kon worden gekeken naar de jaarrekening 2014. IFRS 11 is onder IFRS van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2013. De Europese Unie (EU) heeft echter besloten om in de EU toepassing pas vanaf boekjaren beginnend op of na 1 januari 2014 te eisen. Daarom is besloten om de selectie van de ondernemingen te doen op basis van de samenstelling van de FT Europe 500 per 31 maart 2014 waaruit de top 75 EU-beursfondsen zijn geselecteerd die melding maken van JA's. Van deze ondernemingen is nagegaan wanneer zij zijn overgegaan op IFRS 11, om vervolgens deze jaarrekening als basis te gebruiken voor de verdere analyse. Dit betekent dat buiten het onderzoek zijn gevallen de ondernemingen die IFRS 11 pas in het (gebroken) boekjaar 2014/15 hebben toegepast en dat boekjaar te laat werd afgesloten om nog te kunnen worden meegenomen in dit onderzoek.

In tabel 1 is de balansdatum van het einde van het boekjaar weergegeven van de onderzochte jaarrekeningen. Opvallend is dat 38 ondernemingen (51%) geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid die de EU bood om pas een jaar later IFRS 11 (en IFRS 10 en IFRS 12) toe te passen. Hieronder bevonden zich 26 ondernemingen die als SEC registrant bij toepassing van IFRS in hun financiële rapportage verplicht zijn 'IFRS

Tabel 1 Balansdatum einde boekjaar van onderzochte ondernemingen

Balansdatum einde boekjaar van onderzochte jaarrekeningen	n	%
31 december 2013	32	43
Gebroken boekjaren 2013/2014	6	8
31 december 2014	34	45
Gebroken boekjaren 2014/2015	3	4
Totaal	75	100

as adopted by the IASB' toe te passen. De resterende 12 ondernemingen zijn blijkbaar vrijwillig eerder overgegaan bijvoorbeeld omdat zij vergeleken willen worden met ondernemingen buiten de EU die full IFRS toepassen.

Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Enerzijds wordt getracht inzicht te geven in de wijze waarop IFRS 11 wordt toegepast, welke keuzes zijn gemaakt en welke informatie kan worden aangetroffen in de jaarrekeningen. Anderzijds wordt onderzocht wat de impact is geweest van de invoering van IFRS 11 door specifiek te kijken naar de toelichting die is gegeven op de transitie naar IFRS 11 en de invloed op de vergelijkende cijfers. Ook zal waar mogelijk aangegeven worden wat de gevolgen van de nieuwe standaard zijn geweest voor de kerncijfers en ratio's van de onderzochte ondernemingen. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt met eerder onderzoek naar de verslaggeving omtrent JV's en de door ondernemingen aangegeven verwachte invloed van IFRS 11.

In paragraaf 2 van dit artikel wordt ingegaan op de verschijningsvormen van JA's en het relatieve aandeel van belangen in JA's in de onderzochte jaarrekeningen. Paragraaf 3 gaat in op de toegepaste grondslagen voor verwerking van JA's. Vervolgens wordt in paragraaf 4 aandacht besteed aan de opgenomen toelichtingen inzake gehouden belangen in JA's. In paragraaf 5 is een uiteenzetting opgenomen van de effecten van de eerste toepassing van IFRS 11 op de jaarrekeningen van de onderzochte ondernemingen. De belangrijkste conclusies uit het onderzoek worden samengevat in paragraaf 6 van dit artikel.

2 Relevantie en classificatie van joint arrangements

Zoals in de inleiding aangegeven maakt verreweg het grootste deel van de grote beursfondsen gebruik van JA's. In alle 75 onderzochte gevallen werd in de jaarrekening melding gemaakt van JA's. In 65 (2012: 67) gevallen werd tevens in het bestuursverslag ingegaan op de activiteiten van de JA's (2012: JV's). Het laatste geeft enige indicatie van het feit dat vaak vanuit het perspectief van het management het belang van JA's zodanig is dat er de nodige aandacht aan wordt besteed in het bestuursverslag.

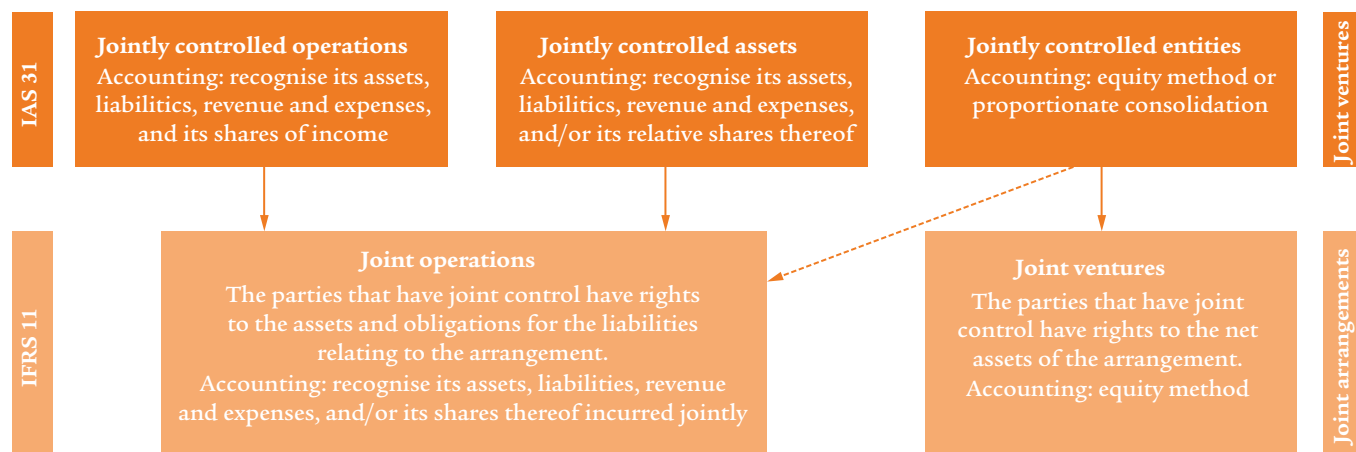
Opvallend is overigens dat de term 'joint arrange-

ments' daarbij vermeden lijkt te worden in het bestuursverslag. In slechts twee bestuursverslagen werd de term 'joint arrangements' aangetroffen. In de andere bestuursverslagen werd dit vermeden door omschrijvingen te hanteren, dan wel de titels van de twee categorieën JA's, namelijk JV's en joint operations (JO's, zie hierna). Dit kan wellicht worden verklaard omdat de term joint arrangement niet aansluit bij het spraakgebruik, waarin JV's nog steeds een meer gebruikte term is voor het generieke fenomeen.

IFRS 11 definieert een JA als 'an arrangement of which two or more parties have joint control'. Daarbij is joint control 'the contractually agreed sharing of control of an arrangement, which exists only when decisions about the relevant activities require unanimous consent of the parties sharing control'. Aangezien er geen materieel verschil is tussen de definitie van joint control onder IFRS 11 en die van de voorgaande standaard IAS 31 Joint Ventures, zal het toepassingsgebied van de twee standaarden niet sterk van elkaar verschillen. Echter, waar IAS 31 vervolgens binnen JV's onderscheid maakte tussen jointly controlled entities (JCE), jointly controlled assets (JCA) and jointly controlled operations (JCO), maakt IFRS 11 binnen JA's onderscheid tussen joint ventures (JV) en joint operations (JO). Omdat dit tot de nodige verwarring kan leiden, wordt onderstaand beknopt IFRS 11 vergeleken met IAS 31.

Daar waar de classificatie binnen IAS 31 vooral is gebaseerd op de vraag of er sprake is van een afzonderlijke entiteit, is dat bij IFRS 11 slechts één van de indicatoren bij het onderscheid tussen JV's en JO's. Van een JV is sprake indien de JA plaatsvindt binnen een afzonderlijke entiteit waarbij de partners op grond van wet- en regelgeving, overeenkomst en eventuele feiten en omstandigheden alleen toegang hebben tot/aansprakelijk zijn voor hun netto-investering in de entiteit. Ter illustratie, indien twee partijen een bouwcombinatie aangaan in de vorm van een vennootschap onder firma (vof) dan zal deze JA in zijn algemeenheid worden geclassificeerd als een JO. Dit hangt samen met het feit dat de beide vennoten in de vof rechtstreeks kunnen worden aangesproken door crediteuren, zonder dat deze eerst de vof behoeven aan te spreken en pas bij niet-nakomen van de verplichting de vennoten kunnen aanspreken. Wanneer twee partijen elk 50% van de aandelen houden in een BV waarin een fabriek is ondergebracht en de twee partijen niet aansprakelijk zijn voor de schulden van de BV en ook verder geen rechtstreekse rechten hebben op activa van de BV of rechtstreeks verplicht zijn tot het voldoen van de schulden van de BV, zal er waarschijnlijk sprake zijn van een JV. Echter, indien in het laatste geval de twee aandeelhouders van de BV verplicht zijn elk 50% van de productie van de BV af te nemen, dan is er naar alle waarschijnlijkheid weer sprake van een JO. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat wat onder IAS 31 als JCO of JCA kwalificeerde, onder IFRS 11 als

Figuur 1 Vergelijking oude en nieuwe classificatie onder IAS 31 en IFRS 11 (Ernst & Young, 2011, p. 18)

JO zal kwalificeren. Het is echter zonder nader onderzoek niet vast te stellen of een JCE als JV of als JO zal kwalificeren onder IFRS 11.

In figuur 1 wordt de relatie tussen de oude en nieuwe terminologie, classificatie en verwerkingsgrondslag beknopt weergegeven.

In tabel 2 is weergegeven of de toegepaste criteria waren opgenomen volgens welke JA's worden geclassificeerd als JO's en als JV's.

3 Waarderingsgrondslag JA's

3.1 Algemene grondslag

Indien een JA als JO wordt geclassificeerd, verantwoordt de onderneming haar aandeel in de omzet, kosten, activa en verplichtingen alsof het haar eigen omzet, kosten, activa en verplichtingen zijn. Dit is feitelijk niet anders dan de verwerking van JCA's en JCO's onder IAS 31. Hoewel dit veel weg heeft van proportionele consolidatie, hoeft dit niet altijd hetzelfde te zijn. Bij een JO moet per individuele jaarrekeningpost worden bepaald of deze geheel, gedeeltelijk of niet wordt verantwoord door de onderneming, terwijl bij proportionele consolidatie iedere jaarrekeningpost op basis van een (in principe) gelijk percentage wordt geconsolideerd.

Indien een JA als JV wordt geclassificeerd, moet deze volgens de equity-methode worden verantwoord. Dit is een wijziging ten opzichte van IAS 31 omdat proportionele consolidatie geen optie meer is. Voor JCE's onder IAS 31 betekent dit dus dat nagegaan moest worden of deze onder IFRS 11 kwalificeren als JO of JV. Indien een JCE volgens de equity-methode werd verantwoord onder IAS 31 en kwalificeert als JV verandert er feitelijk weinig tot niets. Indien dezelfde JCE echter kwalificeert als JO, moet de equity-methode plaatsmaken voor het aandeel in elk van de activa en verplichtingen en baten en lasten van de JO. Indien een JCE onder IAS 31 proportioneel werd geconsolideerd en onder IFRS 11 kwalificeert als

JO kan het zijn dat er weinig verandert. Indien dezelfde JCE echter kwalificeert als JV ontstaat er balansverkortingen, want dan worden de aandelen in de activa en passiva vervangen door het netto-belang in de JV.

In tabel 3 worden de aangetroffen waarderingsgrondslagen voor JV's weergegeven. Dit vereist enige toelichting. In sommige landen is het gebruikelijk expliciet toe te lichten hoe is omgegaan met niet-materiële belangen in dochters, JA's en geassocieerde deelnemingen. Hoewel dus het waarden van belangen in JV's tegen kostprijs niet is toegestaan onder IFRS, wordt door drie Duitse en één Spaanse onderneming expliciet toegelicht dat niet-materiële JV's tegen kostprijs zijn gewaardeerd. De twee ondernemingen die bepaalde JV's tegen reële waarde waarden betreffen financiële instellingen. Het is volgens IAS 28.18 toegestaan aan bepaalde entiteiten, zoals venture capitalists en beleggingsinstellingen, om individuele belangen in joint ventures te waarden tegen reële waarde met verwerking van waardemutaties in de winst-en-verliesrekening.

Tabel 2 Toelichting toegepaste criteria voor classificatie JA's

Toelichting classificatiecriteria	n	%
Criteria toegelicht	68	91
Criteria worden niet toegelicht, maar uit omschrijving blijkt dat er slechts JV's zijn	6	8
Geen toelichting	1	1
Totaal	75	100

Tabel 3 Waarderingsgrondslag JV's

Waarderingsgrondslag JV's	n	%
Equity-methode	68	91
Equity-methode of kostprijs	4	5
Equity-methode of reële waarde	2	3
Expliciet vermeld dat er geen JV's zijn	1	1
Totaal	75	100

De waarderingsgrondslagen voor JO's worden door 37 ondernemingen (49%) toegelicht. Aangezien er verder geen toelichtingsvereisten zijn onder IFRS 11 voor JO's, kan niet worden nagegaan of het niet-toegelicht zijn van een grondslag voor JO's veroorzaakt wordt door het feit dat er geen JO's zijn of door een gebrek aan toelichting.

3.2. Resultaatverantwoording op afgestoten JV's of bij beëindiging van gezamenlijke zeggenschap

In een beperkt aantal gevallen is in het boekjaar sprake van beëindiging van een JV met behoud van een (kapitaal)belang. Deze situatie kan optreden als overheersende zeggenschap is verkregen in een voormalige JV (bedrijfscombinatie), als gezamenlijke zeggenschap is vervangen door invloed van betekenis ('associate'), als gezamenlijke zeggenschap is vervangen door een belang zonder invloed van betekenis ('investment') of als sprake is van een voorgenomen verkoop ('asset held-for-sale'). In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen 'sfeerovergangen' van reeds gehouden belangen in JV's.

De overgang van JV naar associate is van de onderscheiden varianten het meest kritisch, omdat IFRS ter zake geen voorschriften kent en de vraag zich kan voordoen of een verkoopresultaat moet worden verantwoord op het gehele belang of alleen op het verkochte belang. In het ene geval dat sprake is van een overgang van JV naar associate, is echter noch in de grondslagen, noch in de toelichting vermeld hoe de resultaatverantwoording heeft plaatsvonden.

3.3. Verrichte transacties met JV's

In 40 gevallen is toegelicht dat transacties met JV's hebben plaatsgevonden in het boekjaar. Daarbij is in negen gevallen de toelichting verstrekt voor JV's en associates gezamenlijk, in de overige 31 gevallen zijn de transacties met JV's afzonderlijk toegelicht van transacties met andere deelnemingen. IAS 24.19 beschouwt JV's als een aparte categorie verbonden partijen, waarvoor afzonderlijk toelichtingen moeten worden verstrekt over transacties en openstaande posten (dus niet tezamen met transacties met associates).

Resultaten op upstream- en downstream-transacties met JV's moeten worden geëlimineerd voor het proportionele belang dat wordt gehouden door de rapporterende entiteit zelf (IAS 28.28). De wijze van eliminatie blijkt in geen van de genoemde 40 gevallen uit de toelichting op de transacties met verbonden partijen. Wel blijkt in een aantal gevallen uit de grondslagen hoe resultaten op transacties met JV's worden geëlimineerd. Tabel 5 geeft een overzicht van de aangetroffen grondslagen, met ter vergelijking de onderzoeksresultaten uit 2012.

Vergelijking met het onderzoek uit 2012 toont aan dat ongeveer even vaak in de grondslagen is vermeld

Tabel 4 Afgestoten JV's met behoud van een (kapitaal)belang

	n	%
JV naar subsidiary	4	44
JV naar associate	1	12
JV naar investment	0	0
JV naar asset held-for-sale	4	44
Totaal	9	100

Tabel 5 Verwerking van resultaten op transacties met JV's

	2013/2014		2012	
	n	%	n	%
Proportionele eliminatie	25	33	24	34
Eliminatie, maar niet duidelijk of proportioneel of integraal	2	3	35	50
Proportionele eliminatie, maar alleen aangegeven voor associates	3	4		
Grondslag niet vermeld	45	60	11	16
Geen JCEs	-		5	
Totaal	75	100	75	100

Tabel 6 Aantal individueel materiële JA's en JV's

	n (JA's)	%	n (JV's)	%
Ja, 1	12	16	11	15
Ja, 2	14	19	13	17
Ja, 3	3	4	4	5
Ja, 4	3	4	3	4
Ja, 5 of meer	3	4	2	3
Ja (totaal)	35	47	33	44
N.v.t.	9	12	11	15
Niet toegelicht	31	41	31	41
Totaal	75	100	75	100

dat transacties met JV's proportioneel worden geëlimineerd. Destijds werd in veel van de overige gevallen wel melding was gemaakt van de eliminatie van bedoelde transacties, maar zonder vermelding van de wijze van eliminatie (proportioneel of integraal). In het huidige onderzoek is daarentegen opvallend vaak sprake van het geheel ontbreken van een grondslag over de verwerking van resultaten op transacties met JV's.

In geen van de onderzochte jaarrekeningen is informatie aangetroffen over de eliminatie van resultaten op niet-monetaire inbrengtransacties in JV's (IAS 28.30).

4 Toelichting op JA's

Met de invoering van IFRS 10 en 11 is besloten om alle toelichtingseisen met betrekking tot belangen in onder meer JA's te concentreren in één standaard, namelijk IFRS 12. In deze paragraaf wordt uiteengezet welke toelichting is aangetroffen in de onderzochte jaarrekeningen. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de volgende toelichtingen:

- Algemene toelichting over individueel materiële JA's en JV's (paragraaf 4.1).
- Samengevatte financiële informatie per individueel materiële JV (paragraaf 4.2).
- Geaggregeerde financiële informatie over individueel niet-materiële JV's (paragraaf 4.3).
- Restricties ten aanzien van het overhevelen van kasmiddelen van JV (paragraaf 4.4).
- Afwijkend boekjaar van de JV (paragraaf 4.5).
- Niet-verantwoorde verliezen van een JV (paragraaf 4.6).
- Verbintenissen respectievelijk voorwaardelijke verplichtingen in relatie tot JV's (paragraaf 4.7).

4.1. Algemene toelichting over individueel materiële JA's en JV's

Per individueel materiële JA dient een algemene toelichting te worden gegeven. Aanvullend daarop dient per individueel materiële JV nadere informatie te worden verstrekt.

Tabel 6 geeft een overzicht van het bestaan van en het aantal toegelichte individueel materiële JA's en JV's.

Uit tabel 6 blijkt dat nagenoeg alle toegelichte individueel materiële JA's zijn geclassificeerd als JV's. In de totale onderzochte populatie zijn slechts vijf individueel materiële JO's aangetroffen, waarvan drie bij dezelfde onderneming.

De algemene toelichting per individueel materiële JA dient ten minste te bevatten de naam, de aard van de relatie, de plaats van de activiteiten en de omvang van het belang in eigen vermogen en stemrechten (IFRS 12.21(a)). In tabel 7 is vermeld in hoeverre deze toelichtingen zijn opgenomen bij de 35 ondernemingen die één of meer materiële JA's rapporteren.

Per individueel materiële JV dient aanvullend een toelichting te worden gegeven op enkele aspecten rondom de waardering, te weten (IFRS 12.21(b)):

- de waarderingsgrondslag (equity-methode of reële waarde);
- de reële waarde (alleen voor beursgenoteerde JV's die zijn gewaardeerd volgens de equity-methode);
- samengevatte financiële informatie;
- een reconciliatie tussen de samengevatte financiële informatie en de boekwaarde van de JV;
- de wijze waarop de financiële informatie is bepaald (alleen voor JV's gewaardeerd tegen reële waarde).

In 33 gevallen is melding gemaakt van één of meer individueel materiële JV's (zie tabel 6). In al deze gevallen is de waarderingsgrondslag toegelicht. Dit betreft in alle gevallen de equity-methode, waardering van individueel materiële JV's tegen reële waarde is niet aangetroffen. Overigens is in nagenoeg alle gevallen de waarderingsgrondslag niet toegelicht per individuele JV maar wel voor alle JV's gezamenlijk. Naar onze mening wordt hiermee voldaan aan IFRS 12.21(b)(i).

Slechts in vijf gevallen is sprake van een toelichting van de reële waarde van beursgenoteerde JV's die volgens de equity-methode zijn gewaardeerd. In 14 gevallen is expliciet vermeld dat deze situatie niet van toepassing is.

4.2. Samengevatte financiële informatie per individueel materiële JV

Tabel 8 geeft een overzicht van de opgenomen samengevatte financiële informatie over individueel materiële JV's.

Slechts in 15 gevallen wordt alle minimaal voorgeschreven financiële informatie per individueel materiële JV verstrekt. In 15 andere gevallen wordt wel samengevatte financiële informatie verstrekt maar ontbreken één of meer verplichte elementen. In drie gevallen is in het geheel geen samengevatte financiële informatie opgenomen over individueel materiële JV's die worden gehouden.

In tabel 9 is vermeld welke samengevatte financiële informatie niet is opgenomen bij de 33 gevallen dat sprake is van individueel materiële JV's.

Niet duidelijk is of de ontbrekende informatie niet van toepassing is of achterwege is gelaten omdat deze niet-materieel is.

Tabel 7 Opgenomen informatie per individueel materiële JA

	n	%
Naam	35	100
Aard van relatie	29	83
Plaats van activiteiten	33	94
Omvang van belang	30	86

Tabel 8 Vermelding van samengevatte financiële informatie per individueel materiële JV

	n	%
Geheel	15	20
Deels	15	20
Niet	3	4
Niet toegelicht/n.v.t.	42	56
Totaal	75	100

Tabel 9 Niet opgenomen informatie per individueel materiële JV

	n	%
Vaste en vlottende activa	10	30
Langlopende en kortlopende verplichtingen	10	30
Opbrengsten	5	15
Resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	7	21
Resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten	15	45
Niet in winst of verlies opgenomen resultaten	13	39
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	12	36
Geldmiddelen en kasequivalenten	10	30
Langlopende en kortlopende financiële verplichtingen	15	45
Afschrijvingen	13	39
Rentebaten en rentelasten	15	45
Winstbelastingen	13	39

Een goed voorbeeld van samengevatte financiële informatie per individueel materiële JV is aangetroffen bij Volkswagen AG in de jaarrekening 2014. Zie figuur 2.

Van de in totaal 30 gevallen dat samengevatte financiële informatie wordt verstrekt over individueel materiële JV's (zie tabel 8) is in 17 gevallen (57%) de eveneens vereiste reconciliatie tussen deze financiële informatie en de boekwaardes van de JV's opgenomen. Een goed voorbeeld van een reconciliatie per individueel materiële JV is opgenomen bij Volkswagen AG in de jaarrekening 2014. Zie figuur 3.

In geen enkel geval is een toelichting aangetroffen op de bepaling van de financiële informatie in geval een individueel materiële JV wordt gewaardeerd tegen reële waarde en de JV zelf geen IFRS-jaarrekening opstelt. In 16 gevallen is expliciet toegelicht dat deze situatie

Figuur 2 Volkswagen AG, Annual report 2014, p. 197

SUMMARIZED FINANCIAL INFORMATION ON THE MATERIAL JOINT VENTURES ON A 100% BASIS:

€ million	FAW-Volkswagen Automotive Company	Shanghai Volkswagen Automotive Company ¹	Global Mobility Holding	SAIC-Volkswagen Sales Company
2014				
Equity interest (%)	40.0	50.0	50.0	30.0
Noncurrent assets	6,913	6,402	11,251	450
Current assets	14,066	7,013	9,305	4,099
of which: cash, cash equivalents and time deposits	7,681	5,309	1,039	248
Noncurrent liabilities	1,551	1,254	8,299	2
of which: financial liabilities	-	-	7,257	-
Current liabilities	11,472	6,558	8,560	4,050
of which: financial liabilities	3	-	6,753	-
Net assets	7,956	5,603	3,697	497
Sales revenue	42,812	23,142	7,619	26,959
Depreciation, amortization and impairment losses	861	764	83	3
Interest income	84	99	794	-
Interest expenses	-	-	378	-
Pre-tax profit or loss from continuing operations	6,389	4,524	468	539
Income tax income/expense	1,675	1,149	120	135
Post-tax profit or loss from continuing operations	4,714	3,376	348	404
Post-tax profit or loss from discontinued operations	-	-	-	-
Other comprehensive income	-	-28	30	-
Total comprehensive income	4,714	3,348	378	404
Dividends received	1,400	1,328	70	103

Figuur 3 Volkswagen AG, Annual report 2014, p. 198

RECONCILIATION OF THE FINANCIAL INFORMATION TO THE CARRYING AMOUNT OF THE EQUITY-ACCOUNTED INVESTMENTS:

€ million	FAW-Volkswagen Automotive Company	Shanghai- Volkswagen Automotive Company	Global Mobility Holding	SAIC-Volkswagen Sales Company
2014				
Net assets at January 1	5,986	4,515	3,459	403
Profits or loss	4,714	3,376	348	404
Other comprehensive income	-	-28	30	-
Changes in share capital	236	-	-	-
Changes in reserves	-236	-	-	-
Foreign exchange differences	757	396	-	33
Dividends	-3,502	-2,656	-140	-343
Net assets at December 31	7,956	5,603	3,697	497
Proportionate equity	3,182	2,802	1,848	149
Consolidation/Goodwill/Others	-187	-141	-13	-
Carrying amount of equity-accounted investments	2,995	-2,661	1,835	149
2013				
Net assets at January 1	6,041	3,846	3,299	358
Profits or loss	4,095	2,830	297	359
Other comprehensive income	-100	1	-38	-
Changes in share capital	124	-	-	-
Changes in reserves	-124	-	-	-
Foreign exchange differences	-232	-47	-	-4
Dividends	-3,819	-2,115	-99	-310
Net assets at December 31	5,986	4,515	3,459	403
Proportionate equity	2,394	2,258	-1,730	121
Consolidation/Goodwill/Others	-16	-108	-13	-
Carrying amount of equity-accounted investments	2,378	2,150	1,716	121

niet speelde, in de overige 59 gevallen is hierover geen informatie aangetroffen.

4.3. Geaggregeerde financiële informatie over individueel niet-materiële JV's

In 58 gevallen kan worden afgeleid dat sprake is van individueel niet-materiële JV's, terwijl in drie gevallen expliciet is vermeld dat hiervan geen sprake is. In de resterende 14 gevallen is hierover geen informatie aangetroffen.

Van individueel niet-materiële JV's die zijn gewaardeerd volgens de equity-methode dient de geaggregeerde boekwaarde te worden toegelicht. Tabel 10 geeft een overzicht van de opgenomen informatie bij de genoemde 58 gevallen.

Samenvoeging van de totale boekwaarde van individueel niet-materiële JV's gewaardeerd volgens de equity-methode met die van andere (balans)posten is in strijd met IFRS 12.B16.

Verder dient samengevatte financiële informatie op geaggregeerde basis te worden gegeven over individueel niet-materiële JV's. Het gaat hierbij om het aandeel van de rapporterende entiteit in het resultaat uit voortgezette bedrijfsactiviteiten, het resultaat uit beëindigde bedrijfsactiviteiten, de niet in winst of verlies opgenomen resultaten ('other comprehensive income') en het totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten ('comprehensive income'). Tabel 11 vermeldt wat over deze toelichtingseis is aangetroffen.

Tabel 10 Vermelding geaggregeerde boekwaarde van individueel niet-materiële JV's

	n	%
Ja	49	84
Nee, samengevoegd met niet-materiële associates	7	12
Nee, samengevoegd met JV's gewaardeerd tegen reële waarde	1	2
Nee, samengevoegd met individueel materiële JV's	1	2
Totaal	58	100

Tabel 11 Vermelding geaggregeerde financiële informatie over individueel niet-materiële JV's

	n	%
Geheel	29	50
Deels	14	24
Niet	15	26
Totaal	58	100

Bij de 14 gevallen waar de vereiste samengevatte financiële informatie slechts gedeeltelijk is verstrekt, ontbreekt in de meeste gevallen informatie over het aandeel van de rapporterende entiteit in de niet in winst of verlies opgenomen resultaten ('other comprehensive income') en/of het totaal van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten ('comprehensive income'). Een goed voorbeeld van geaggregeerde financiële informatie over individueel niet-materiële JV's is aangekomen in de jaarrekening 2014 van Volkswagen AG (zie figuur 4).

4.4. Restricties ten aanzien van het overhevelen van kasmiddelen van JV

In vijf gevallen is melding gemaakt van het bestaan van restricties bij JV's ten aanzien van het overhevelen van kasmiddelen of het terugbetalen van verstrekte leningen. Het gaat hierbij vooral om beperkingen in de uitbetaling van

(contante) dividenden, veelal vanwege van toepassing zijnde kapitaalisen bij JV's actief in de financiële sector. In acht gevallen is expliciet melding gemaakt dat geen sprake was van dergelijke restricties. In de overige 62 gevallen is geen (impliciete of expliciete) informatie opgenomen over eventuele bestaande restricties.

4.5. Afwijkend boekjaar van de JV

In drie gevallen (4%) is informatie aangetroffen waaruit blijkt dat boekjaren zijn gehanteerd bij de bepaling van de equity-waarde van JV's die afwijken van het boekjaar van de rapporterende entiteit. In twee van deze drie gevallen zijn de afwijkende balansdata vermeld. Slechts in één van de drie gevallen wordt kort ingegaan op de reden van de afwijking ('om commerciële redenen en gebaseerd op de JV-afspraken'). In vijf gevallen wordt expliciet vermeld dat geen sprake is van afwijkende boekjaren bij de toepassing van de equity-methode, in de resterende 67 gevallen is geen informatie opgenomen over eventuele afwijkende boekjaren. Een goed voorbeeld van toegelichte afwijkende boekjaren en de reden daarvoor is aanwezig bij Tesco PLC in noot 13 van de jaarrekening over het boekjaar 2014/2015 (figuur 5).

4.6. Niet-verantwoorde verliezen van een JV (zowel voor het jaar als cumulatief).

Slechts in één geval (1%) wordt melding gemaakt van niet-verantwoorde verliezen van een JV, inclusief een kwantificering daarvan. In drie gevallen is expliciet vermeld dat geen sprake is van niet-verantwoorde verliezen van JV's, in de overige 71 gevallen is geen informatie aangetroffen waaruit het al dan niet bestaan van niet-verantwoorde verliezen kan worden afgeleid.

4.7. Verbintenissen respectievelijk voorwaardelijke verplichtingen in relatie tot JV's

Gelet op het subtiel en niet altijd scherpe onderscheid tussen verbintenissen ('commitments') enerzijds en

Figuur 4 Volkswagen AG, Annual report 2014, p. 198

SUMMARIZED FINANCIAL INFORMATION ON INDIVIDUALLY IMMATERIAL JOINT VENTURES ON THE BASIS OF THE VOLKSWAGEN GROUP'S PROPORTIONATE INTEREST:

€ million	2014	2013
Post-tax profit or loss from continuing operations	281	244
Post-tax profit or loss from discontinued operations	—	—
Other comprehensive income	-9	0
Total comprehensive income	273	243
Carrying amount of equity-accounted investments	1,519	1,199

There were no unrecognized losses relating to interests in joint ventures. Contingent liabilities relating to joint ventures amounted to €86 million [previous year: €- million).

Figuur 5 Tesco PLC, Annual report and financial statements 2014, p. 111

The accounting period end dates of the joint ventures and associates consolidated in these financial statements range from 31 December 2014 to 28 February 2015. The accounting period end dates of the joint ventures differ from those of the Group for commercial reasons and depend upon the requirements of the joint venture partner as well as those of the Group. The accounting period end dates of the associates are different from those of the Group as they depend upon the requirements of the parent companies of those entities.

voorwaardelijke verplichtingen ('contingent liabilities') anderzijds, zijn de scores van beide onderdelen samengevoegd.

In 26 gevallen werd melding gemaakt van aangegane maar niet in de balans opgenomen verbintenissen en/of voorwaardelijke verplichtingen inzake JV's. Veelvoorkomende voorbeelden van vermelde verbintenissen zijn inkoopcontracten en financieringstoezeggingen. Veelvoorkomende voorbeelden van vermelde voorwaardelijke verplichtingen zijn garanties en operationele leases. In twee van de genoemde 26 gevallen is de toelichting overigens niet geheel conform IFRS 12.23, omdat een kwantificering ontbreekt respectievelijk de informatie over verbintenissen is gegeven voor associates en JV's tezamen. In zeven gevallen is expliciet vermeld dat geen sprake is van verbintenissen en voorwaardelijke verplichtingen inzake JV's.

5 Invloed IFRS 11

Zoals in de inleiding aangegeven heeft dit onderzoek plaatsgevonden op basis van de eerste jaarrekening na toepassing van IFRS 11. Dit betekent dat alle ondernemingen expliciet aangeven voor het eerst IFRS 11 toe te passen (samen met IFRS 10 Consolidated Financial Statements, IFRS 12 Disclosures of Interests in Other Entities en IAS 28 Investments in Associates and Joint Ventures). Een aantal ondernemingen heeft tegelijkertijd met IFRS 11 niet alleen IFRS 10 en IFRS 12, maar ook de nieuwe standaard IAS 19 revised 'Employee Benefits' en/of Interpretation 20 'Stripping Costs in the Production Phase of a Surface Mine' geïntroduceerd.

Niet altijd is de invloed per afzonderlijke standaard toegelicht.

In paragraaf 5.1 wordt ingegaan op de informatie die wordt verstrekt over het effect van IFRS 11 op het eigen vermogen en het resultaat. Het effect op omzet en balansverhoudingen wordt beschreven in par. 5.2. Ten slotte wordt in 5.3 ingegaan op de aangetroffen effecten van IFRS 11 op de wijze waarop de resultaten van joint ventures worden gepresenteerd.

5.1 Effecten IFRS 11 op eigen vermogen en resultaat

Alle ondernemingen op één na beschrijven de wijziging van waarderingsgrondslag als gevolg van IFRS 11. Deze ene onderneming geeft wel aan wat de nieuwe waarderingsgrondslagen zijn onder IFRS 11.

IFRS 11 verwijst voor de transitiebepalingen naar de algemene bepalingen van IAS 8, hetgeen volgens onder meer IAS 8 par. 28 sub (f) en (g) betekent dat het effect van de standaard op de huidige en de vergelijkende periode moet worden gegeven voor elke regel in de jaarrekening. Uiteraard is ook op deze toelichtingseis materialiteit van toepassing. De wijze waarop kwantitatieve informatie wordt gegeven over het effect van de invoering van IFRS 11 blijkt zeer divers te zijn. In tabel 12 en 13 wordt aangegeven welke informatie over het effect van IFRS 11 op het eigen vermogen en het resultaat van de onderneming is aangetroffen in de toelichting.

Bij de 24 ondernemingen die het kwantitatieve effect van IFRS 11 op het eigen vermogen vermelden beweegt het percentage ten opzichte van het totale eigen vermogen zich tussen -0,32% en +0,11% hetgeen

Tabel 12 Kwantitatieve informatie over invloed overgang op IFRS 11 op eigen vermogen

	n	%
Invloed op eigen vermogen begin rapportagejaar	23	31
Invloed op eigen vermogen begin vergelijkend boekjaar	1	1
Invloed op eigen vermogen begin rapportagejaar wordt slechts voor totale effect inclusief IFRS 10 vermeld	6	8
Invloed op eigen vermogen begin rapportagejaar wordt slechts voor totale effect inclusief IAS 19R vermeld	1	1
Invloed op eigen vermogen begin rapportagejaar wordt slechts voor totale effect inclusief IFRS 10 en IAS 19R vermeld plus vermelding effect IFRS 11 op eigen vermogen begin vergelijkend boekjaar	1	1
Geen kwantitatieve toelichting/niet-materieel	43	58
Totaal	75	100

Tabel 13 Kwantitatieve informatie over invloed overgang op IFRS 11 op resultaat

	n	%
Invloed op resultaat vergelijkend boekjaar	25	34
Invloed op resultaat vergelijkend boekjaar wordt slechts voor totale effect inclusief IFRS 10 vermeld	6	8
Invloed op resultaat vergelijkend boekjaar wordt slechts voor totale effect inclusief IAS 19R vermeld	1	1
Invloed op resultaat vergelijkend boekjaar wordt slechts voor totale effect inclusief IFRS 10 en IAS 19R vermeld	1	1
Geen kwantitatieve toelichting	42	56
Totaal	75	100

als zeer beperkt mag worden beschouwd. Dit is niet verrassend aangezien het grootste effect van IFRS 11 waar het de balans betreft zit in het niet langer proportioneel mogen consolideren van JCEs, hetgeen in de meeste gevallen geen effect op het eigen vermogen of het resultaat heeft. Dit is ook in lijn met de verwachtingen uitgesproken in de jaarrekeningen 2012 door de 75 ondernemingen in de EU met JV's onderzocht door De Feijter en Van der Tas (2013).

Bij de 25 ondernemingen die het kwantitatieve effect van IFRS 11 op het resultaat van het voorgaande boekjaar vermelden beweegt het percentage ten opzichte van het totale nettoresultaat na belastingen zich tussen -1,86% en +0,19% hetgeen als zeer beperkt mag worden beschouwd. Ook hier geldt dat de aangetroffen effecten stroken met verwachtingen om dezelfde redenen als bovenstaand genoemd.

Het effect op het resultaat van het boekjaar waarover wordt gerapporteerd wordt door één onderneming vermeld. Vier andere ondernemingen geven aan dat dat effect nihil of niet-materieel is en één onderneming geeft het totaaleffect op het resultaat aan inclusief het effect van IFRS 10.

5.2 Effecten IFRS 11 op omzet en balansverhoudingen

Aangezien de overgang op IFRS 11 voor een aantal ondernemingen heeft betekend dat niet langer proportioneel kan worden geconsolideerd is het potentiële effect op de balansverhoudingen en de omzet relevant. In tabel 14 wordt aangegeven welke informatie daar-

omtrent is verstrekt. Dit is een opsomming van de verschillende kwantitatieve gegevens die worden aangetroffen, waardoor het aantal niet aansluit op het aantal ondernemingen.

Bij de 18 ondernemingen die het effect op de netto-omzet vermelden beweegt het percentage ten opzichte van de totale netto-omzet zich tussen -15,93% en 0%. Hierbij gaat het in individuele gevallen dus om substantiële effecten. Verminderingen van meer dan 1% komen met name voor in de extractieve en financiële sector en in de energiesector. Deze vermindering wordt veroorzaakt door het feit dat JCEs nu als JV's worden geclassificeerd en niet langer proportioneel geconsolideerd mogen worden.

Bij de 16 ondernemingen die het effect op de totale verplichtingen vermelden beweegt het percentage ten opzichte van de totale verplichtingen zich tussen -24,47% en 0%. Ook hier zien we dus in individuele gevallen substantiële effecten van IFRS 11, met name in de extractieve en logistieke sectoren. Net als bij netto-omzet worden de effecten veroorzaakt door het niet langer proportioneel consolideren van JCEs.

Slechts één onderneming vermeldt het effect op de omzet van het boekjaar waarover wordt gerapporteerd. Eén andere onderneming vermeldt het effect op EBITA van het vergelijkend boekjaar als gevolg van de invoering van IFRS 11.

Een goed voorbeeld van een toelichting op de effecten van eerste invoering van IFRS 11 treffen we aan bij BHP Billiton in noot 37 van het Annual report 2014 (figuur 6).

Tabel 14 Kwantitatieve informatie over invloed overgang op IFRS 11 op omzet en balansverhoudingen

	n
Vermelding effect op omzet (bij twee banken ging het om brutomarge) en totale verplichtingen vergelijkend boekjaar	16
Vermelding effect op omzet (bij twee banken ging het om brutomarge) vergelijkend boekjaar	2
Vermelding effect op totale verplichtingen vergelijkend boekjaar	2
Vermelding effect op omzet en totale verplichtingen vergelijkend boekjaar samen met IFRS 10	8
Vermelding effect op omzet en totale verplichtingen vergelijkend boekjaar samen met IAS 19R	1
Vermelding effect op omzet en totale verplichtingen vergelijkend boekjaar samen met IFRS 10 en IAS 19R	1

Figuur 6 BHP Billiton, Annual report 2014, pp. 293-296

37 Impact of new accounting standards and change in accounting policies

Comparative financial information for the years ended 30 June 2012 and 30 June 2013 has been restated for the effects of new accounting standards and interpretations which came into effect in the financial year commencing from 1 July 2013; and for the effects of other voluntary changes in accounting policy. The changes described below resulted in changes to assets and liabilities reported for each segment. The segments impacted are identified below for each asset affected. The nature of each change reflected in the restated comparative information is as follows:

...

- IFRS 11/AASB 11 'Joint Arrangements' is a replacement of IAS 31/AASB131 'Interest in Joint Ventures' and modifies the accounting for joint arrangements in two ways:

- it changes the definition of joint control with reference to the definition of unanimous consent being the contractually agreed sharing of control of an arrangement with reference to voting on relevant activities. Arrangements which do not fall within this definition are beyond the scope of IFRS 11 and are accounted for under other IFRS; and
- for those entities within the scope of IFRS 11, a distinction is made between joint ventures and joint operations based on the rights and obligations of the parties arising from the arrangement in the normal course of business. Entities in which the Group has rights only to the net assets of the arrangement are classified as 'joint ventures' and are equity accounted under the modified IAS 28 'Investments in Associates and Joint Ventures'. Entities in which the Group has rights to the underlying assets and obligations for the liabilities of the arrangement are classified as 'joint operations'. Accordingly, the Group recognises its share of the jointly held assets and liabilities, its proportionate share of revenue or output from the joint operation and its share of any expenses incurred jointly.

Entities previously accounted for as jointly controlled entities now accounted for as equity accounted investments

The following entities previously accounted for as jointly controlled entities under IAS 31 no longer meet the definition of joint control with reference to the definition of unanimous consent and are now considered associates that are equity accounted under the revised IAS 28:

- Campania Mineraria Antamina SA (Copper Segment); - Carbones del Cerrejan LLC (Coal Segment);
- Newcastle Coal Infrastructure Group Pty Limited (Coal Segment);
- Cleopatra Gas Gathering Company LLC (Petroleum and Potash Segment); and
- Caesar Oil Pipeline Company LLC (Petroleum and Potash Segment).

The following entities previously accounted for as jointly controlled entities under IAS 31 are now classified as joint ventures under IFRS 11 and are equity accounted under the requirements of the revised IAS 28:

- Samarco Mineracao SA (Iron Ore Segment); and
- Richards Bay Minerals (Group and Unallocated) comprising two legal entities, Richards Bay Mining (Proprietary) Limited and Richards Bay Titanium (Proprietary) Limited.

As a result of these changes, the Group no longer recognises its proportionate share of the revenue, expenses, assets, liabilities and cash flows of each of the above entities. Instead the Group recognises:

- its interest in the joint venture on a single line, 'Investments accounted for using the equity method', in the Consolidated Balance Sheet;
- its share of net profit on a single line, 'Share of operating profit of equity accounted investments', in the Consolidated Income Statement;
- cash flows as 'Dividends received from equity accounted investments' in the Consolidated Cash Flow Statement; and
- equity accounted investments are now considered to be related parties to the Group.

Transition to IFRS 11 and the revised IAS 28 effective on 1 July 2011 has resulted in an increase in net assets of US\$480 million as the Group's share of losses of equity accounted investments exceeded the carrying amount of its interests in those equity accounted investments on transition date. Shares of subsequent profits earned by these loss-making equity accounted investments (for which the investment balance has been reduced to nil) have not been recognised in the restated comparative information (and will not be recognised in the future) until the previously unrecognised losses have been recouped. Where the Group's investment in an equity accounted investment is nil (and there is no legal or constructive obligation or the Group has not made payment on behalf of the associate or joint venture), dividends received from the equity accounted investment have been recognised in the Group's result as a 'Share of operating profit of equity accounted investments' for the period rather than being eliminated as a consolidation adjustment.

Entities previously accounted for as jointly controlled entities now classified as joint operations

The following entities previously accounted for as jointly controlled entities under IAS 31 have been classified as joint operations under IFRS 11 and, as a result, there is no impact on the comparative information as the Group will continue to recognise its share of assets, liabilities, revenues, expenses and cash flows:

- Phola Coal Processing Plant (Pty) Ltd (Coal Segment); and
- Mozal SARL (Aluminium, Manganese and Nickel Segment).

Contractual Arrangements previously accounted for as jointly controlled assets now classified as joint operations

The following contractual arrangements, previously accounted for as jointly controlled assets under IAS 31 have been classified as joint operations and, as a result, there is no impact on the comparative information as the Group has continued to recognise its share of assets, liabilities, revenues, expenses and cash flows:

- Petroleum Joint arrangements including Atlantis, Bass Strait, Greater Angostura, Liverpool Bay, Macedon, Mad Dog, Minerva, Neptune, North West Shelf, Onshore US, Pyrenees, ROD Integrated Development, Shenzi, Stybarrow and Zamzama;
- Central Queensland Coal Associates;

- Gregory;
- Alumar; and
- Worsley.

Contractual Arrangements previously accounted for as jointly controlled assets now accounted for under other IFRS

The following contractual arrangements, previously accounted for as jointly controlled assets under IAS 31 do not fall within the scope of either IFRS 10 or IFRS 11 and as a result these arrangements have been accounted for under other IFRS. This has not resulted in a change to the comparative information as the Group has continued to recognise its share of revenues, expenses, assets, liabilities and cash flows:

- Mt Goldsworthy;
- Mt Newman;
- Yandi; and
- EKATI.

37 Impact of new accounting standards and change in accounting policies continued

Consolidated Income Statement for the year ended 30 June 2013

	Year ended 30 June 2013 As published US\$M	Restatements				Year ended 30 June 2013 Restated US\$M
		IFRS10	IFRS11	IFRS20	Other	
Revenue						
Group production	63,203	3,744	(3,880)	-	-	63,067
Third party products	2,765	(108)	229	-	-	2,886
Revenue	65,960	3,536	(3,651)	-	-	65,953
Other income	4130	10	(193)	-	-	3,947
Expenses excluding net finance costs	(50,873)	(1,889)	1,909	813	-	(50,040)
Share of operating profit of equity accounted investments	-	-	1,065	77	-	1,142
Profit from operations	19,225	1,757	(870)	890	-	21,002
Comprising!						
Group production	19,104	1,755	(874)	890	-	20,875
Third party products	121	2	4	-	-	127
	19,225	1,757	(870)	890	-	21,002
Financial expenses	(1,522)	(14)	60	-	92	(1,384)
Financial income	169	-	31	-	(92)	108
Net finance costs	(1,353)	(14)	91	-	-	(1,276)
Profit before taxation	17,872	1,743	(779)	890	-	19,726
Income tax expense	(5,641)	(384)	518	(207)	-	(5,714)
Royalty-related taxation (net of income tax benefit)	(1,156)	(85)	55	(6)	-	(1,192)
Total taxation expense	(6,797)	(469)	573	(213)	-	(6,906)
Profit after taxation	11,075	1,274	(206)	677	-	12,820
Attributable to non-controlling interests	199	1,274	(8)	132	-	1,597
Attributable to members of a EPP Billiton Group	10,876	-	(198)	545	-	11,223

37 Impact of new accounting standards and change in accounting policies continued

Consolidated Balance Sheet as at 30 June 2013

	30 June 2013	Restatements				30 June 2013
	As published US\$M	IFRS 10	IFRS 11	IFRS 20	Other	Restated US\$M
LIABILITIES						
Current liabilities						
Trade and other payables	10,881	280	(301)	-	-	10,860
Interest bearing liabilities	5,303	28	(243)	-	-	5,088
Liabilities classified as held for sale	220	-	-	-	-	220
Other financial liabilities	217	2	(9)	-	-	210
Current tax payable	1,148	25	(15)	-	-	1,158
Provisions	2,395	65	(88)	-	-	2,372
Deferred Income	208	22	1	-	-	231
Total current liabilities	20,372	422	(655)	-	-	20,139
Non-current liabilities						
Trade and other payables	293	-	(7)	-	-	286
Interest bearing liabilities	29,862	424	(2,187)	-	-	28,099
Other financial liabilities	582	-	-	-	-	582
Deferred tax liabilities	6,469	323	(346)	(134)	-	6,312
provisions	8,237	123	(182)	-	-	8,178
Deferred income	259	-	32	-	-	291
Total non-current liabilities	45,702	870	(2,690)	(134)	-	43,748
Total liabilities	66,074	1,292	(3,345)	(134)	-	63,887
Net assets	72,035	3,441	128	(313)	-	75,291
EQUITY						
share capital -BHP Billiton Limited	1,186	-	-	-	-	1,186
share capital -BHP Billiton Plc	1,069	-	-	-	-	1,069
Treasury shares	(540)	-	-	-	-	(540)
Reserves	1,970	-	-	-	-	1,970
Retained earnings	66,979	-	128	(125)	-	66,982
Total equity attributable to members of BHP Billiton Group	70,664	-	128	(125)	-	70,667
Non-controlling interests	1,371	3,441	-	(188)	-	4,624
Total equity	72,035	3,441	128	(313)	-	75,291

5.3 Effect op presentatie resultaten joint ventures

IFRS maakt in IAS 1 geen onderscheid tussen operationele resultaten en niet-operationele resultaten. Het is echter niet verboden en ook niet ongebruikelijk voor ondernemingen om binnen de winst-en-verliesrekening onderscheid te maken tussen de twee. Aangezien het resultaat deelnemingen onderaan in de winst-en-verliesrekening wordt gepresenteerd volgens IAS 1, zal deze vaak buiten het operationele resultaat blijven. Dit betekent echter dat ondernemingen die onder IAS 31 jointly controlled entities proportioneel consolideerden en nu concluderen dat de JCE een JV is en dus volgens de equity-methode moet worden gewaardeerd, het operationeel resultaat in belangrijke mate kan worden beïnvloed. De vraag is of dit aanleiding heeft gegeven tot een heroverweging van de presentatie van het resultaat deelnemingen. Uiteraard zal dit effect zich niet

voordoen indien bij toepassing van IFRS 11 wordt geconcludeerd dat er sprake is van een JO. In tabel 15 wordt de aangetroffen presentatie van het resultaat deelnemingen in de winst-en-verliesrekening weergegeven.

Drie ondernemingen die hebben moeten overstappen van proportionele consolidatie naar toepassing van de equity-methode hebben bij de overgang naar IFRS 11 gekozen voor een wijziging van de presentatie van het resultaat deelnemingen en daar waar deze voordien buiten het operationeel resultaat werd gehouden, deze na invoering van IFRS 11 binnen het operationeel resultaat gepresenteerd.

De ene onderneming die het resultaat van sommige deelnemingen/JV's binnen en sommige buiten het operationele resultaat presenteert is een Frans bedrijf. In Frankrijk is een 'Recommandation' van de Franse ac-

Tabel 15 Presentatie resultaat deelnemingen

	n	%
Onderdeel van het operationeel resultaat (of equivalent daarvan)	21	28
Buiten het operationeel resultaat (of equivalent daarvan)	40	53
Resultaat sommige deelnemingen binnen het operationeel resultaat en dat van anderen erbuiten	1	1
Niet van toepassing (geen JV's of geen resultaat deelnemingen)	2	3
Geen presentatie van operationeel resultaat (of equivalent daarvan)	11	15
Totaal	75	100

counting standard setter Autorité des Normes Comptables (ANC, 2013) gepubliceerd waarin expliciet de mogelijkheid wordt geboden om het resultaat van deelnemingen en JV's waarvan de activiteiten aansluiten bij die van de moeder te presenteren op een afzonderlijke regel direct na operationeel resultaat meteen gevolgd door een tussentelling operationeel resultaat inclusief resultaat deelnemingen, terwijl de resultaten van overige deelnemingen en JV's worden gepresenteerd op een afzonderlijke regel buiten deze tussentelling.

6 Conclusie

Een zeer groot deel van de top van de FT Europe 500-ondernemingen heeft te maken met belangen in joint arrangements. Het merendeel van deze joint arrangements vindt plaats in de vorm van joint ventures (JV's), die onder IFRS 11 moeten worden verwerkt volgens de equity-methode. Voorheen bestond onder IAS 31 voor jointly controlled entities (JCEs) - in veel gevallen zijn dit JV's geworden onder IFRS 11 - nog een keuze qua verwerking tussen proportionele consolidatie en de equity-methode. Er wordt weinig melding gemaakt van JO's, hetgeen niet zozeer hoeft te betekenen dat deze niet of niet in belangrijke mate voorkomen; dit kan samenhangen met het feit dat over JO's vrijwel geen informatie behoeft te worden gegeven. Het aandeel van de onderneming in de activa, verplichtingen, baten en lasten van de JO wordt eenvoudigweg meegevoerd in de eigen activa, verplichtingen, baten en lasten van de onderneming.

De invoering van IFRS 11 heeft niet geleid tot een materieel effect op vermogen of resultaat van de onderzochte ondernemingen. Dit mocht ook niet worden verwacht gezien de aard van de wijziging en het door de ondernemingen aangekondigde effect van IFRS 11. Echter, de invoering van IFRS 11 heeft voor sommige ondernemingen een belangrijk negatief effect gehad op de balansposten (zoals totale verplichtingen) en de posten van de winst-en-verliesrekening (zoals netto-omzet) vanwege de overstap van proportionele consolidatie naar toepassing van de equity-methode. Een blijkbaar gevoelig onderwerp is het effect van IFRS 11

op alternatieve prestatie maatstaven ('non-GAAP measures') zoals operationeel resultaat. Aangezien IFRS presentatie van het resultaat deelnemingen bij toepassing van de equity-methode relatief onderaan de winst-en-verliesrekening voorziet valt deze normaliter buiten het operationeel resultaat. Het overstappen van proportionele consolidatie op toepassing van de equity-methode zou bij eenzelfde definitie van operationeel resultaat leiden tot het buiten het operationeel resultaat vallen van het resultaat van JV's in vergelijking met de situatie van voor IFRS 11. Om dit te voorkomen heeft een aantal ondernemingen de definitie van operationeel resultaat aangepast en het resultaat van (sommige) JV's daarin mede opgenomen.

IFRS 11 gaat ten aanzien van de toelichting op joint arrangements verder dan IAS 31 en kent diverse toelichtingseisen ter zake van belangen in joint arrangements, waarbij de meeste van deze eisen betrekking hebben op JV's. Algemene conclusie naar aanleiding van het jaarrekeningonderzoek is dat de toelichtingen inzake joint arrangements in een groot aantal gevallen onvolledig zijn of op een te hoog aggregatieniveau zijn gegeven. In veel van de onderzochte gevallen ontbreken één of meer (potentieel) belangrijke toelichtingen. Genoemd kunnen worden de algemene informatie over individueel materiële joint arrangements, samengevatte financiële informatie over individueel materiële JV's en geaggregeerde financiële gegevens over individueel niet-materiële JV's, de verwerkingwijze van resultaten op transacties met JV's en niet in de balans opgenomen verplichtingen ter zake van JV's. Mogelijk is in een deel van deze gevallen toelichting achterwege gelaten op grond van materialiteit, hoewel dat minder voor de hand ligt daar waar het gaat om individueel materiële joint arrangements.

Met name samengevatte en geaggregeerde financiële gegevens en niet uit de balans blijvende verplichtingen inzake belangen in JV's moeten de gebruiker van de jaarrekening in staat stellen om de impact van de JV's op de jaarrekening (en het risicoprofiel) in te schatten. ■

R. (Ronald) de Feijter RA is senior manager bij het Department of Professional Practice van KPMG Accountants NV. Hij was vaktechnisch secretaris bij de Raad voor de Jaarverslaggeving van 1997 tot 2002.

Prof. dr. L.G. (Leo) van der Tas RA is vaktechnisch partner bij Ernst & Young Accountants LLP en hoogleraar Financiële Verslaggeving aan de Universiteit van Tilburg en lid van de Consultative Working Group van ESMA's Corporate Reporting Standing Committee.

De auteurs danken de heren D. Stolker en H. Leussink (Ernst & Young) en M. Schoolderman (KPMG) hartelijk voor hun bijdrage aan de totstandkoming van dit artikel.

Noten

■ Ter indicatie, van de 83 (2012: 88) grootste ondernemingen in de FT Europe 500 ondernemingen op 31 maart 2014 die gevestigd zijn in

de EU en waarvan de jaarrekening beschikbaar was in het Nederlands of Engels maakten 77 oftewel 93% (2012: 82 oftewel 93%) in het be-

stuursverslag of de jaarrekening melding van joint arrangements (2012: joint ventures)

Literatuur

- Autorité des Normes Comptables (2013). *Recommandation 2013-01 du 4 avril 2013 Relative à la présentation de la quote-part du résultat net des entreprises mises en équivalence dans le compte de résultat consolidé établi selon les normes comptables internationales*. Geraadpleegd op http://www.anc.gouv.fr/sections/textes_et_reponses_2/textes_adoptes_en_20/recommandations/recommandations_reca/view.
- Ernst & Young (2011). *IFRS 11 Joint Arrangements: Challenges in adopting and applying IFRS 11*. September.
- Feijter, R. de, & Tas, L.G. van der (2014). Verwerking van joint ventures in de jaarrekening onder IAS 31 en IFRS 11. *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, 87(12), 525-537.
- International Accounting Standards Board (IASB) (2015). *International Financial Reporting Standards (IFRS) 2015* met inbegrip van de International Accounting Standards (IAS) en Interpretaties op 1 januari 2015. Londen: IFRS Foundation.

Bijlage 1 Lijst met ondernemingen waarvan het financiële verslag is onderzocht

Air Liquide	Frankrijk
Airbus	France
Allianz	Duitsland
Anglo-American	Verenigd Koninkrijk
Anheuser-Busch Inbev	België
A P Moller – Maersk	Denemarken
Astra Zeneca	Verenigd Koninkrijk
Axa	Frankrijk
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria	Spanje
Banco Santander	Spanje
Barclays	Verenigd Koninkrijk
BASF	Duitsland
Bayer	Duitsland
BG Group	Verenigd Koninkrijk
BHP Billiton	Verenigd Koninkrijk
BMW	Duitsland
BNP Paribas	Frankrijk
British American Tobacco	Verenigd Koninkrijk
British Petroleum	Verenigd Koninkrijk
BT Group	Verenigd Koninkrijk
Caixa Bank	Spanje
Continental	Duitsland
Credit Agricole	Frankrijk
Daimler	Duitsland
Danone	Frankrijk
Deutsche Bank	Duitsland
Deutsche Post	Duitsland
Deutsche Telekom	Duitsland
Diageo	Verenigd Koninkrijk

EdF	Frankrijk
Enel	Italië
E.ON	Duitsland
Ericsson	Zweden
GdF Suez	Frankrijk
Generali	Italië
Glaxo Smith Kline	Verenigd Koninkrijk
Glencore International	Verenigd Koninkrijk
Heineken	Nederland
Henkel	Duitsland
HSBC	Verenigd Koninkrijk
Iberdrola	Spanje
Inditex	Spanje
ING	Nederland
Intesa Sanpaolo	Italië
Linde	Duitsland
Lloyds Banking Group	Verenigd Koninkrijk
L'Oréal	Frankrijk
LVMH Moët Hennessy	Frankrijk
Münchener Rück	Duitsland
National Grid	Verenigd Koninkrijk
Orange	Frankrijk
Philips Electronics	Nederland
Prudential	Verenigd Koninkrijk
Reed Elsevier	Nederland / Verenigd Koninkrijk
Repsol	Spanje
Rio Tinto	Verenigd Koninkrijk
Rolls Royce	Verenigd Koninkrijk
Royal Dutch Shell	Nederland / Verenigd Koninkrijk
SAB Miller	Verenigd Koninkrijk
Saint Gobain	Frankrijk
Sanofi Aventis	Frankrijk
Schneider Electronics	Frankrijk
Siemens	Duitsland
Société Générale	Frankrijk
Standard Chartered	Verenigd Koninkrijk
Telefonica	Spanje
Tesco	Verenigd Koninkrijk
Total	Frankrijk
Unicredit	Italië
Unilever	Nederland / Verenigd Koninkrijk
Vinci	Frankrijk
Vivendi	Frankrijk
Vodafone Group	Verenigd Koninkrijk
Volkswagen	Duitsland
Volvo	Zweden